

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση πλαισίου με στόχο την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1999 (ευρωπαϊκός νόμος για το κλίμα)»

[COM(2020) 80 final — 2020/0036 (COD)]

(2020/C 364/20)

Εισηγητής: ο κ. **Jan DIRX**

Συνεισηγήτρια: η κ. **Tellervo KYLÄ-HARAKKA-RUONALA**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 10.3.2020 Συμβούλιο, 13.3.2020
Νομική βάση	Άρθρο 192 παράγραφος 1 και άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	29.6.2020
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	16.7.2020
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	553
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	210/2/9

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Όπως πολλά βασικά θεσμικά όργανα και άτομα της ΕΕ, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η κλιματική δράση και η οικονομική ανασυγκρότηση και ανάκαμψη από την κρίση του κορονοϊού μπορούν και πρέπει να συμβαδίζουν. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την αποκατάσταση της ευρωπαϊκής οικονομίας μέσω της προώθησης μιας αποτελεσματικής και πλήρως βιώσιμης δέσμης δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων. Η ΕΟΚΕ θεωρεί, συνεπώς, την πρόταση για έναν ευρωπαϊκό νόμο για το κλίμα ως ένα από τα μέσα που συμβάλλουν στην επιθυμητή και αναγκαία ανοικοδόμηση της ευρωπαϊκής οικονομίας.

1.2. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την προσέγγιση της μετάβασης στην κλιματική ουδετερότητα σε επίπεδο ΕΕ συνολικά αντί σε κάθε κράτος μέλος μεμονωμένα. Η προσέγγιση αυτή έχει το πλεονέκτημα ότι μπορεί να επιτευχθεί βέλτιστος επιμερισμός των προσπάθειών σε ολόκληρη την ΕΕ, λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών. Η ΕΟΚΕ είναι επίσης πεπεισμένη ότι η μέγιστη υποστήριξη στην πολιτική για το κλίμα θα καθιερωθεί εάν ο γενικός στόχος είναι η επίτευξη της υψηλότερης μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου με το χαμηλότερο κοινωνικοοικονομικό κόστος.

1.3. Η ΕΟΚΕ παρακινεί την Επιτροπή να λάβει πλήρως υπόψη τον αντίκτυπο της κρίσης του κορονοϊού αξιολογώντας τον στόχο εκπομπών του 2030 (και να επιλέξει μείωση τουλάχιστον κατά 55 % έως το 2030 με τις αντίστοιχες νομοθετικές προτάσεις). Για παράδειγμα, στην έκθεση του 2019 του Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον (UNEP) για το χάσμα των εκπομπών αναφέρεται ότι απαιτείται ένας ακόμη πιο φιλόδοξος στόχος μείωσης των εκπομπών έως το 2030 σε παγκόσμιο επίπεδο προκειμένου να περιοριστεί η υπερθέρμανση του πλανήτη στον 1,5 °C, όπως ορίζεται στη συμφωνία του Παρισιού.

1.4. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι όλοι θα πρέπει να λάβουν επιπλέον μέτρα για να επιτύχουν τον καθορισμένο στόχο κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050. Σύμφωνα με το πρόσφατο Ευρωβαρόμετρο (πριν από την κρίση του κορονοϊού) το 92 % των πολιτών της ΕΕ υποστηρίζει τον στόχο κλιματικής ουδετερότητας. Για τη διατήρηση της στήριξης απαιτείται η επιτάχυνση της δράσης για το κλίμα ταυτόχρονα με την οικονομική ανάκαμψη και ανασυγκρότηση.

1.5. Η ΕΟΚΕ καλεί την ΕΕ να διαδραματίσει πρωταρχικό και καθοδηγητικό ρόλο στην αναβληθείσα σύνοδο κορυφής για το κλίμα του Νοεμβρίου του 2020 στη Γλασκόβη και στις επόμενες συνόδους κορυφής για το κλίμα, προκειμένου να ενθαρρύνει την ενεργό συμμετοχή τουλάχιστον όλων των σημαντικών παραγόντων σε παγκόσμιο επίπεδο στις προσπάθειες που καταβάλλονται υπέρ της κλιματικής ουδετερότητας.

1.6. Η επίτευξη του στόχου της κλιματικής ουδετερότητας στην Ένωση έως το 2050 σε ευρωπαϊκό επίπεδο είναι εφικτή μόνο εάν κάθε χώρα συμβάλλει πλήρως και εγκαίρως στον μετριασμό και την προσαρμογή. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι η Επιτροπή μπορεί να εκδώσει συστάσεις σε ένα κράτος μέλος εάν τα μέτρα του εν λόγω κράτους μέλους δεν συνάδουν με τον στόχο του μετριασμού ή είναι ανεπαρκή για να εξασφαλιστεί πρόοδος στην προσαρμογή, βάσει σαφών και διαφανών κριτηρίων αξιολόγησης.

1.7. Η ΕΟΚΕ προτείνει το έγγραφο αξιολόγησης οποιουδήποτε σχεδίου μέτρου ή νομοθετικής πρότασης σε σχέση με τον στόχο κλιματικής ουδετερότητας να καταστεί προσβάσιμο στο κοινό μόλις ολοκληρωθεί η αξιολόγηση.

1.8. Η πρόταση της Επιτροπής καλύπτει ορθώς τόσο τον μετριασμό όσο και την προσαρμογή, «σύμφωνα με το άρθρο 7 της συμφωνίας του Παρισιού».

1.9. Η ΕΟΚΕ προτείνει τη δημιουργία μιας πλατφόρμας ενδιαφερομένων μερών για το ευρωπαϊκό σύμφωνο για το κλίμα, όπως διατυπώνεται στη γνωμοδότησή μας για το σύμφωνο για το κλίμα, με σκοπό την οργάνωση και τη διευκόλυνση της ενεργού συμμετοχής «όλων των μερών της κοινωνίας».

2. Εισαγωγή

2.1. Η τρέχουσα παγκόσμια κρίση του κορονοϊού (COVID-19) καθιστά σαφές για άλλη μια φορά πόσο ευάλωτη είναι η ζωή στον πλανήτη μας. Ενώ είναι απαραίτητο να καταπολεμηθεί πλήρως η κρίση του κορονοϊού και οι συνακόλουθες οικονομικές, κοινωνικές και οικολογικές επιπτώσεις, είναι επίσης απαραίτητο να συνεχίσουμε να επικεντρωνόμαστε στην πρόληψη και, όπου χρειάζεται, στην καταπολέμηση άλλων εξελίξεων που απειλούν την ποιότητα ζωής, όπως η κλιματική αλλαγή και η απώλεια βιοποικιλότητας⁽¹⁾. Η, όπως προειδοποίησε η εκτελεστική γραμματεία της Σύμβασης-πλαίσου των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή (UNFCCC) Patricia Espinosa, όταν ανακοίνωσε την αναβολή της συνόδου κορυφής για την αλλαγή του κλίματος του Νοεμβρίου του 2020 (COP26) στη Γλασκόβη, «Η νόσος COVID-19 είναι η πιο πιεστική απειλή για την ανθρωπότητα σήμερα, αλλά δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η κλιματική αλλαγή είναι η μεγαλύτερη απειλή μακροπρόθεσμα».

2.2. Για την ΕΟΚΕ αυτό σημαίνει ότι η κλιματική δράση και η οικονομική ανάκαμψη και ανασυγκρότηση από την κρίση του κορονοϊού μπορούν και πρέπει να συμβαδίζουν. Τα μέτρα ανάκαμψης και ανασυγκρότησης πρέπει να συμβαδίζουν με τον κλιματικό στόχο και η κλιματική δράση πρέπει να αναλαμβάνεται κατά τρόπο που να ελαχιστοποιεί το κόστος και να αποφέρει οικονομικά οφέλη.

2.3. Με αυτό το πνεύμα, η ΕΟΚΕ επισημαίνει επίσης τις ακόλουθες δηλώσεις βασικών θεσμικών οργάνων και ατόμων της ΕΕ:

Με συντριπτική πλειοψηφία, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ψήφισε στις 16 Απριλίου να τεθεί η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία στο επίκεντρο της επικείμενης δέσμης μέτρων ανάκαμψης και ανασυγκρότησης της ΕΕ «προκειμένου να δοθεί ώθηση στην οικονομία, να βελτιωθεί η ανθεκτικότητά της και να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας, και ταυτόχρονα να συμβάλει στην οικολογική μετάβαση, στη βιώσιμη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη».

Την ίδια ημέρα η πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ursula von der Leyen δήλωσε επίσης ότι η Ευρώπη πρέπει να διπλασιάσει τις επενδύσεις στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία. Ο αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Frans Timmermans στέλνει το ίδιο μήνυμα σε μια ανοιχτή επιστολή σε επτά ευρωπαϊκά ενημερωτικά δελτία. Και ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Charles Michel επιθυμεί επίσης να αξιοποιηθεί αυτή η ευκαιρία προκειμένου η ΕΕ να καταστεί πιο πράσινη: «Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να γίνει καλύτερη από πριν, πρέπει να εκμεταλλευτούμε αυτή την κρίση».

2.4. Όλα αυτά μπορούν να επιτευχθούν με την αποκατάσταση της ευρωπαϊκής οικονομίας μέσω της προώθησης μιας πλήρως βιώσιμης δέσμης αποτελεσματικών δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων, που να καλύπτει για παράδειγμα θέματα όπως η μείωση της κατανάλωσης ενέργειας, η βιώσιμη ενέργεια, οι επενδύσεις σε δίκτυα, οι καθαρές διαδικασίες παραγωγής ή η ανακύκλωση, ενισχύοντας παράλληλα τη βιώσιμη κατανάλωση. Επιπλέον, απαιτείται η ενίσχυση των καταβολών και της αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα μέσω π.χ. της βιώσιμης διαχείρισης των δασών και του εδάφους για την επίτευξη της κλιματικής ουδετερότητας. Ο ευρωπαϊκός νόμος για το κλίμα είναι ένα από τα μέσα που συμβάλλουν στην επιθυμητή και αναγκαία ανοικοδόμηση της ευρωπαϊκής οικονομίας.

⁽¹⁾ Ορισμένοι εμπειρογνώμονες υποστηρίζουν ότι η βιοποικιλότητα είναι ένα φυσικό εμπόδιο για τη μετάδοση ιών και ασθενειών από την άγρια ζωή στον άνθρωπο (ζωονόσοι). Επομένως, η απώλεια βιοποικιλότητας μπορεί να οδηγήσει σε περισσότερες πανδημίες στο μέλλον. Αυτό είναι ένα επίκαιρο πρόθετο επιχείρημα.

2.5. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση για έναν ευρωπαϊκό νόμο για το κλίμα ⁽²⁾ που υπέβαλε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 4 Μαρτίου 2020, η οποία θεσπίζει ένα νομικό πλαίσιο για την επίτευξη του στόχου κλιματικής ουδετερότητας στην Ένωση έως το 2050. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την επιθυμία και την αναγκαιότητα του στόχου επίτευξης κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050 και, εάν είναι δυνατόν, νωρίτερα προκειμένου να συμβάλει στην επίτευξη του στόχου της Συμφωνίας του Παρισιού, σύμφωνα με τον οποίο η υπερθέρμανση του πλανήτη πρέπει να παραμείνει πολύ κάτω από τους 2 °C και πρέπει να συνεχιστούν οι προσπάθειες για να διατηρηθεί κάτω από τον 1,5 °C.

2.6. Είναι αυτονόητο για την ΕΟΚΕ ότι, προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της συμφωνίας του Παρισιού, είναι απαραίτητο τουλάχιστον όλοι οι σημαντικοί παράγοντες σε παγκόσμιο επίπεδο να καταβάλλουν εντατικές προσπάθειες υπέρ της κλιματικής ουδετερότητας. Αυτό απαιτεί, αφενός, την άσκηση ενεργού κλιματικής διπλωματίας εκ μέρους της ΕΕ και, αφετέρου, την εφαρμογή μέτρων —όπως η τιμολόγηση του διοξειδίου του άνθρακα— ούτως ώστε να εξασφαλιστούν ισότιμοι όροι ανταγωνισμού για τα προϊόντα και τις υπηρεσίες της ΕΕ όσον αφορά το αποτύπωμα των αερίων του θερμοκηπίου σε σχέση με τους ανταγωνιστές από χώρες εκτός της ΕΕ.

2.7. Η πρόταση για τον ευρωπαϊκό νόμο για το κλίμα αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας ⁽³⁾ που δημοσίευσε η Επιτροπή στις 11 Δεκεμβρίου 2019. Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο η Ευρώπη μπορεί να γίνει η πρώτη κλιματικά ουδέτερη ήπειρος έως το 2050, με την ενίσχυση της οικονομίας, τη βελτίωση της υγείας και της ποιότητας ζωής των ανθρώπων, τη μέριμνα για τη φύση χωρίς να αφήνει κανέναν στο περιθώριο.

2.8. Η ΕΟΚΕ σημείωσε με ικανοποίηση ότι, σε πολιτικό επίπεδο, αυτός ο στόχος επίτευξης καθαρής κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050 έχει ήδη εγκριθεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στο ψήφισμά του της 14ης Μαρτίου 2019 και από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στα συμπεράσματά του της 12ης Δεκεμβρίου 2019. Και στις 5 Μαρτίου 2020 το Συμβούλιο Περιβάλλοντος της ΕΕ υπέβαλε στην UNFCCC, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της, τη μακροπρόθεσμη στρατηγική ανάπτυξης με χαμηλές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της (με στόχο την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας στην ΕΕ έως το 2050) ⁽⁴⁾.

2.9. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η επίτευξη του στόχου κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050 θα απαιτήσει πολλά από τις κυβερνήσεις, τους δήμους, τις επιχειρήσεις, τα συνδικάτα, τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και τους πολίτες. Και αυτό σημαίνει ότι όλοι θα πρέπει να λάβουν επιπλέον μέτρα για να επιτύχουν αυτόν τον καθορισμένο στόχο έως το 2050, ή όπως το θέτει η Επιτροπή: «Χρειάζεται να ληφθούν πρόσθετα μέτρα με τη συνεισφορά όλων των τομέων, καθώς οι υφιστάμενες πολιτικές αναμένεται να μειώσουν τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου μόνο κατά 60 % μέχρι το 2050, και άρα χρειάζεται να γίνουν ακόμα πολλά για να επιτευχθεί κλιματική ουδετερότητα» ⁽⁵⁾.

2.10. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι είναι σημαντικό να εξεταστούν τα σημεία που αναφέρονται στο άρθρο 3 παράγραφος 3 της παρούσας πρότασης, όσον αφορά «τις διεθνείς εξελίξεις και τις προσπάθειες που καταβάλλονται» και «την ανταγωνιστικότητα της ενωσιακής οικονομίας». Η ΕΟΚΕ εφιστά ιδιαίτερα την προσοχή στη σημασία της «ανάγκης να διασφαλιστεί ισότιμη και κοινωνικά δίκαιη μετάβαση» [άρθρο 3 παράγραφος 3 στοιχείο η)]. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει ότι πρέπει να προληφθεί κυρίως η ενεργειακή πενία και συνιστά το θέμα αυτό να αποτελέσει μέρος της αξιολόγησης των εθνικών μέτρων, όπως ορίζεται στο άρθρο 6 της πρότασης.

2.11. Έως τον Σεπτέμβριο του 2020, η Επιτροπή επιθυμεί να ζητήσει την επανεξέταση του στόχου της Ένωσης για το κλίμα έως το 2030 υπό το πρίσμα του στόχου κλιματικής ουδετερότητας και να διερευνήσει επιλογές για έναν νέο στόχο μείωσης των εκπομπών από 50 έως 55 % έως το 2030 σε σύγκριση με το 1990, καθώς και να υποβάλει τις αντίστοιχες νομοθετικές προτάσεις έως τα μέσα του 2021. Η ΕΟΚΕ αναμένει ότι ο νέος στόχος για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου έως το 2030 θα στηριχθεί σε εκτεταμένη επανεξέταση και σε ενδεδειγμένη εκτίμηση των επιπτώσεων. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει επίσης ότι υπάρχουν αποφασιστικά επιχειρήματα που συνηγορούν υπέρ του στόχου για ελάχιστη μείωση των εκπομπών κατά 55 % έως το 2030, προκειμένου η ΕΕ να ανταποκριθεί από την πλευρά της στη μαζική παγκόσμια ανάγκη για μείωση των εκπομπών. Για παράδειγμα, η έκθεση του 2019 ⁽⁶⁾ του Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον (UNEP) για το χάσμα των εκπομπών υποδεικνύει ότι απαιτείται ένας ακόμη πιο φιλόδοξος στόχος μείωσης των εκπομπών έως το 2030 σε παγκόσμιο επίπεδο προκειμένου να περιοριστεί η υπερθέρμανση του πλανήτη στον 1,5 °C, όπως ορίζεται στη συμφωνία του Παρισιού ⁽⁷⁾.

⁽²⁾ Ευρωπαϊκός νόμος για το κλίμα.

⁽³⁾ Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία.

⁽⁴⁾ Υποβολή στην UNFCCC.

⁽⁵⁾ Ευρωπαϊκός νόμος για το κλίμα, βλ. για παράδειγμα σελίδα 2.

⁽⁶⁾ Έκθεση του 2019 σχετικά με το χάσμα των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

⁽⁷⁾ Η έκθεση του 2019 σχετικά με το χάσμα των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου του Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον (UNEP) επισημαίνει ότι οι εκπομπές σε παγκόσμιο επίπεδο πρέπει να μειώνονται κατά 7,6 % ετησίως, ξεκινώντας από τώρα, προκειμένου να περιοριστεί η αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη στον 1,5 °C. Σύμφωνα με υπολογισμούς αυτό σημαίνει ότι πρέπει να υιοθετηθεί ένας στόχος μείωσης των εκπομπών κατά 68 % έως το 2030.

2.12. Κατά τη διενέργεια εκτιμήσεων αντικτύπου, είναι σημαντικό να αναγνωριστεί ότι η κρίση του κορονοϊού έχει πρωτοφανείς οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές συνέπειες, οι οποίες από την πλευρά τους έχουν επιπτώσεις στον αντίκτυπο των μέτρων που πρόκειται να ληφθούν για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής.

2.13. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι ο δυνητικός αντίκτυπος της κρίσης COVID-19 δεν μπορεί και δεν πρέπει να οδηγήσει σε χαλάρωση του στόχου μείωσης των εκπομπών έως το 2030.

2.14. Η ΕΟΚΕ ζητεί η διαδικασία αυτή να υλοποιηθεί με τρόπο ώστε η ΕΕ να μπορεί να διαδραματίσει πρωταρχικό και καθοδηγητικό ρόλο στην αναβληθείσα σύνοδο κορυφής για το κλίμα του Νοεμβρίου του 2020 στη Γλασκόβη και στις επόμενες συνόδους κορυφής για το κλίμα, προκειμένου να ενθαρρύνει την ενεργό συμμετοχή τουλάχιστον όλων των σημαντικών παραγόντων σε παγκόσμιο επίπεδο στις προσπάθειες που καταβάλλονται υπέρ της κλιματικής ουδετερότητας.

2.15. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να ξεκινήσει την προετοιμασία ενός ενδιάμεσου κλιματικού στόχου για το 2040, σχετικά με τη μείωση των εκπομπών, για την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050, ή νωρίτερα, εάν είναι δυνατόν, με παράλληλη νομοθετική πρόταση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για τον σκοπό αυτό, συμπεριλαμβανομένης της υποβολής πρότασης για τον καθορισμό νέων υποχρεώσεων μείωσης των εκπομπών για την περίοδο 2031-2040, η οποία θα πρέπει να εγκριθεί πριν από το 2028. Ο καθορισμός ενός στόχου σε εύθετο χρόνο είναι αναγκαίος για την εξασφάλιση του υψηλότερου δυνατού βαθμού προβλεψιμότητας και διαφάνειας για την κοινωνία και όλους τους οικονομικούς τομείς.

2.16. Σύμφωνα με το πρόσφατο Ευρωβαρόμετρο (πριν από την κρίση του κορονοϊού) το 93 % των πολιτών θεωρεί την κλιματική αλλαγή σοβαρό πρόβλημα και το 92 % υποστηρίζει τον στόχο κλιματικής ουδετερότητας της ΕΕ^(*). Για τη διατήρηση της στήριξης απαιτείται η επιτάχυνση της δράσης για το κλίμα ταυτόχρονα με την οικονομική ανασυγκρότηση και ανάκαμψη.

3. Ανάθεση αρμοδιότητας

3.1. Ο προτεινόμενος νόμος για το κλίμα (άρθρο 3) αναθέτει στην Επιτροπή την αρμοδιότητα να «συμπληρώσει» τον νόμο για το κλίμα, «μέσω του καθορισμού μιας πορείας σε επίπεδο Ένωσης με σκοπό την επίτευξη του στόχου κλιματικής ουδετερότητας που ορίζεται στο άρθρο 2 παράγραφος 1 έως το 2050». Επιπλέον, εντός έξι μηνών μετά από κάθε παγκόσμιο απολογισμό που αναφέρεται στο άρθρο 14 της συμφωνίας του Παρισιού, η Επιτροπή επανεξετάζει την πορεία.

Αντί να εκδίδει κατ' εξουσιοδότηση πράξεις, η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο η Επιτροπή να υποβάλει νομοθετική πρόταση για τον καθορισμό και την προσαρμογή της πορείας, εάν το κρίνει σκόπιμο ως αποτέλεσμα της επανεξέτασης.

3.2. Σε κάθε περίπτωση, είναι απαραίτητο να συνεχίσουμε να προστατεύουμε τους δημοκρατικούς κανόνες του θεσμικού μας συστήματος. Αυτό περιλαμβάνει το δικαίωμα των φορέων της κοινωνίας των πολιτών και των οργανώσεών τους, όπως η ΕΟΚΕ, να συμβάλλουν στη δημοκρατική διαδικασία λήψης αποφάσεων. Σε αυτό το σημείο, θα θέλαμε να αναφερθούμε σε αυτό που αναφέρει η Επιτροπή στο άρθρο 8 του σχεδίου νόμου για το κλίμα: «Η Επιτροπή συνεργάζεται με όλα τα μέρη της κοινωνίας [...]».

4. Αξιολόγηση της πρόόδου και των μέτρων

4.1. Σύμφωνα με το άρθρο 5, η Επιτροπή αξιολογεί την πρόοδο και τα μέτρα της Ένωσης. Η Επιτροπή αξιολογεί «κάθε σχέδιο μέτρου και κάθε νομοθετική πρόταση υπό το πρίσμα του στόχου για κλιματική ουδετερότητα [...] πριν από την έγκριση και συμπεριλαμβάνει την ανάλυση αυτή στην εκτίμηση επιπτώσεων που τυχόν συνοδεύει το εν λόγω μέτρο ή πρόταση».

Αυτό σημαίνει στην πράξη ότι, στις εκτιμήσεις επιπτώσεων που συνοδεύουν τις προτάσεις της, η Επιτροπή συμπεριλαμβάνει την εξέταση των επιπτώσεων στην κλιματική ουδετερότητα. Η ΕΟΚΕ συμβουλεύει την Επιτροπή να διερευνήσει εάν αυτό μπορεί να επιτευχθεί βάσει του υφιστάμενου πλαισίου για τη βελτίωση της νομοθεσίας χωρίς αλλαγές στη νομοθεσία.

4.2. Το άρθρο 5 ορίζει ότι το αποτέλεσμα αυτής της αξιολόγησης θα δημοσιοποιηθεί κατά την έγκριση. Ωστόσο, το Δικαστήριο (στην υπόθεση C 57/16 P, Client Earth κατά Επιτροπής, επί της οποίας εκδόθηκε απόφαση στις 4 Σεπτεμβρίου 2018) ήταν πολύ σαφές στο ότι ακόμη και τα σχέδια εκθέσεων εκτίμησης επιπτώσεων θα πρέπει να είναι «άμεσα προσβάσιμα» σύμφωνα με το άρθρο 12 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001^(*). Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ προτείνει να αλλάξει η διατύπωση στο ότι το έγγραφο αξιολόγησης θα είναι προσβάσιμο στο κοινό μόλις ολοκληρωθεί η αξιολόγηση.

4.3. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η επίτευξη του στόχου κλιματικής ουδετερότητας στην Ένωση έως το 2050 σε ευρωπαϊκό επίπεδο είναι εφικτή μόνο εάν κάθε χώρα συμβάλει πλήρως και εγκαίρως στον μετριασμό και την προσαρμογή.

^(*) Στήριξη των πολιτών στη δράση για το κλίμα.

^(*) ΕΕ L 145 της 31.5.2001, σ. 43.

Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ επικροτεί την ακόλουθη πρόθεση της Επιτροπής: η Επιτροπή μπορεί να εκδώσει συστάσεις σε ένα κράτος μέλος εάν τα μέτρα του εν λόγω κράτους μέλους δεν συνάδουν με τον στόχο του μετριασμού ή είναι ανεπαρκή για να εξασφαλιστεί πρόοδος στην προσαρμογή σε σχέση με τα εθνικά σχέδια. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την Επιτροπή σε αυτό και συνιστά στις προτάσεις της να επιλέξει έναν αποτελεσματικό συνδυασμό μέτρων κατάλληλων για τις περιστάσεις. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ ζητεί να καταστεί σαφές σε σχέση με ποιους στόχους και κριτήρια αξιολογείται η πρόοδος σε κάθε κράτος μέλος.

4.4. Η πρόταση της Επιτροπής στοχεύει στην επίτευξη μιας κλιματικά ουδέτερης Ευρωπαϊκής Ένωσης έως το 2050. Αυτό σημαίνει ότι δεν πρέπει κάθε κράτος μέλος να επιτύχει την κλιματική ουδετερότητα ξεχωριστά. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει αυτήν την προσέγγιση —η οποία στην πραγματικότητα αποτελεί συνέχεια της υφιστάμενης προσέγγισης της νομοθεσίας της ΕΕ για το κλίμα, διότι αυτή η προσέγγιση έχει το πλεονέκτημα ότι μπορεί να επιτευχθεί βέλτιστος επιμερισμός των προσπάθειών σε ολόκληρη την ΕΕ, λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο κάθε κράτος μέλος να υποχρεούται να αναφέρει στο εθνικό του σχέδιο δράσης για την ενέργεια και το κλίμα που θα υποβληθεί έως την 1η Ιανουαρίου 2029 [σύμφωνα με το άρθρο 3 του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1999⁽¹⁰⁾ για τη διακυβέρνηση] κατά πόσον και πότε επιθυμεί να επιτύχει κλιματική ουδετερότητα και τι είδους μέτρα προτίθεται να λάβει για την επίτευξη βέλτιστου αποτελέσματος σε επίπεδο ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων μέτρων που συμβάλλουν στις προσπάθειες που καταβάλλουν άλλα κράτη μέλη ή θα υλοποιηθούν σε ένα ή περισσότερα άλλα κράτη μέλη. Κατ' αυτόν τον τρόπο διασφαλίζεται ότι οι ρυθμίσεις αυτές δρομολογούνται εγκαίρως και μέσω εκτελεστών συμφωνιών.

4.5. Η ΕΟΚΕ είναι επίσης πεπεισμένη ότι η μέγιστη υποστήριξη για την πολιτική για το κλίμα θα πραγματοποιηθεί εάν ο γενικός στόχος είναι η επίτευξη της υψηλότερης μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου με το χαμηλότερο κοινωνικοοικονομικό κόστος. Κατά συνέπεια, οι αντισταθμίσεις/αποζημιώσεις μεταξύ των κρατών μελών θα πρέπει να είναι δυνατές εάν διέπονται από ένα σταθερό κανονιστικό πλαίσιο που συμπληρώνεται με την επιβολή. Είναι επίσης σημαντικό να αναγνωριστεί ότι στο υφιστάμενο σύστημα οι τομείς ΣΕΔΕ ρυθμίζονται μέσω ενός καθεστώτος σε επίπεδο ΕΕ, ενώ άλλοι τομείς εμπίπτουν στον επιμερισμό των προσπαθειών των εθνικών ανώτατων ορίων εκπομπών. Με την πάροδο του χρόνου, περισσότεροι τομείς θα εμπίπτουν προφανώς στο πλαίσιο της εμπορίας εκπομπών.

4.6. Εκτός από το ΣΕΔΕ, υπάρχουν πολλές νομοθετικές πράξεις σε επίπεδο ΕΕ, όπως τεχνικές απαιτήσεις βάσει των οποίων ελέγχονται οι εκπομπές των διαφόρων τομέων και, ως εκ τούτου, αποτελούν μέρος της υλοποίησης του συνολικού στόχου. Η θέσπιση κανονιστικής ρύθμισης σε επίπεδο ΕΕ είναι ιδιαίτερα σημαντική στους τομείς που σχετίζονται με την ορθή λειτουργία της ενιαίας αγοράς.

4.7. Η ΕΟΚΕ προτείνει επίσης τη δέουσα παρακολούθηση των πιθανών επιπτώσεων των μέτρων της ΕΕ στο παγκόσμιο πλαίσιο. Σε αυτές περιλαμβάνονται, για παράδειγμα, επιπτώσεις στις ξένες επενδύσεις και στο εμπόριο, καθώς και οι επακόλουθες επιπτώσεις στην εξέλιξη των εκπομπών τόσο άμεσα όσο και έμμεσα.

4.8. Η πρόταση της Επιτροπής αναφέρει: «... η δράση σε επίπεδο ΕΕ θα πρέπει να αποσκοπεί στην οικονομικά αποδοτική επίτευξη μακροπρόθεσμων στόχων για το κλίμα, ενώ παράλληλα διασφαλίζει δικαιοσύνη και περιβαλλοντική ακεραιότητα». Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι εξακολουθούν να γείρονται πολλά ερωτήματα, τόσο διαδικαστικά (ποια είναι η καλύτερη προσέγγιση λήψης αποφάσεων;) όσο και ουσιαστικά (ποια είναι τα δίκαια και οικονομικά εφικτά κριτήρια διανομής που εγγυώνται υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος;) σχετικά με τον τρόπο επίτευξης αυτού του στόχου. Επομένως, το στοιχείο της διαδικασίας (η συνεχιζόμενη συζήτηση σε οριζόντιο επίπεδο μεταξύ των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της ΕΟΚΕ και της ΕτΠ, και σε κάθετο με τα κράτη μέλη) είναι σημαντικό. Αυτό που είναι ακόμη πιο θεμελιώδες είναι το ερώτημα τι πρέπει να κάνουμε εάν τα κράτη μέλη θέλουν να επιτύχουν κλιματική ουδετερότητα στις χώρες τους νωρίτερα από το 2050 και ο στόχος αυτός δεν θα είναι ο πλέον αποδοτικός από άποψη κόστους και/ή για το κλίμα σε επίπεδο ΕΕ. Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να παράσχουν διευκρινίσεις και οδηγίες σχετικά με αυτό το θέμα το συντομότερο δυνατόν.

5. Προσαρμογή

5.1. Η πρόταση της Επιτροπής καλύπτει ορθώς τόσο τον μετριασμό όσο και την προσαρμογή, «σύμφωνα με το άρθρο 7 της Συμφωνίας του Παρισιού». Ειδικά όσον αφορά την προσαρμογή, η Επιτροπή προτείνει την επέκταση της δράσης της ΕΕ προς την εθνική δράση προσαρμογής.

Σε γενικές γραμμές, με τη δράση της τοπικής αυτοδιοίκησης θεωρείται ότι συνδέεται περισσότερο η προσαρμογή παρά ο μετριασμός. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, η Επιτροπή θα πρέπει να διευκρινίσει τον βαθμό στον οποίο θα πρέπει να εκχωρηθούν αρμοδιότητες σε επίπεδο ΕΕ και τις υποχρεώσεις που πρέπει να επιβληθούν στα κράτη μέλη.

⁽¹⁰⁾ ΕΕ L 328 της 21.12.2018, σ. 1.

5.2. Επιπλέον, απομένει να εξεταστεί ποια είναι η υποχρέωση για τα «σχετικά θεσμικά όργανα της ΕΕ». Η πρόταση ορίζει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να υιοθετήσουν εθνικές στρατηγικές και σχέδια προσαρμογής. Δεν απαιτείται συγκεκριμένη δράση —όπως ένα σχέδιο— για τα θεσμικά όργανα της ΕΕ.

5.3. Η Επιτροπή προτείνει να αποκτήσει την εξουσία να αξιολογεί όχι μόνο τις δράσεις μετριασμού, αλλά και τις δράσεις προσαρμογής από τα κράτη μέλη [άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο β)]. Εάν η Επιτροπή διαπιστώσει ότι τα μέτρα ενός κράτους μέλους είναι «ανεπαρκή για να διασφαλιστεί πρόοδος ως προς την προσαρμογή, όπως αναφέρεται στο άρθρο 4, μπορεί να εκδίδει συστάσεις προς το εν λόγω κράτος μέλος». Αυτή είναι μια πολύ ανοικτή διάταξη. Η ΕΟΚΕ θεωρεί σκόπιμο να καθορίσει η Επιτροπή τα κριτήρια για μια τέτοια αξιολόγηση.

6. Συμμετοχή του κοινού

6.1. Η ΕΟΚΕ το θεωρεί δεδομένο και επομένως επικροτεί το άρθρο 8 (συμμετοχή του κοινού) του νόμου για το κλίμα. Η ενεργός συμμετοχή «όλων των μερών της κοινωνίας» είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχία της πολιτικής για το κλίμα στην ΕΕ, δεδομένου ότι οι φορείς της κοινωνίας των πολιτών (επιχειρήσεις, εργαζόμενοι, καταναλωτές και πολίτες και οι οργανώσεις τους) είναι αυτοί που επιτυγχάνουν στην πράξη τους στόχους για το κλίμα.

Η ΕΟΚΕ καλεί, επομένως, την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να ενθαρρύνουν όλους αυτούς τους φορείς της κοινωνίας των πολιτών να συμμετάσχουν και να υποβάλουν τις προτάσεις τους για μια απτή πολιτική και συγκεκριμένες δράσεις στο πεδίο του κλίματος.

6.2. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ξεκίνησε πρόσφατα δημόσια διαβούλευση για να συγκεντρώσει απόψεις σχετικά με τρόπους συνεργασίας με το κοινό όσον αφορά τη δράση για το κλίμα ⁽¹¹⁾. Αυτό θα λειτουργήσει ως βάση για τη δρομολόγηση, κατά το 3ο τρίμηνο του 2020, ενός «συμφώνου για το κλίμα» από την Επιτροπή. Με το ευρωπαϊκό σύμφωνο για το κλίμα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σκοπεύει να φέρει σε επαφή ενδιαφερόμενους φορείς, συμπεριλαμβανομένων των περιφερειών, των τοπικών αρχών, των τοπικών κοινοτήτων, της κοινωνίας των πολιτών, των σχολείων, των επιχειρήσεων και των ατόμων.

6.3. Λαμβάνοντας υπόψη τις θετικές εμπειρίες με την ευρωπαϊκή πλατφόρμα ενδιαφερόμενων μερών για την κυκλική οικονομία που δημιουργήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και σύμφωνα με τις προτάσεις της γνωμοδότησής μας σχετικά με το σύμφωνο για το κλίμα (NAT/785) ⁽¹²⁾, η ΕΟΚΕ προτείνει τη δημιουργία μιας πλατφόρμας ενδιαφερόμενων μερών για το ευρωπαϊκό σύμφωνο για το κλίμα που θα βασίζεται στις αρχές της ενσωμάτωσης, της διαφάνειας και της πραγματικής συμμετοχής και οικείωσης από τους τοπικούς φορείς για το κλίμα.

Βρυξέλλες, 16 Ιουλίου 2020.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

⁽¹¹⁾ Διαβούλευση σχετικά με το ευρωπαϊκό σύμφωνο για το κλίμα.

⁽¹²⁾ <https://www.eesc.europa.eu/el/our-work/opinions-information-reports/opinions/european-climate-pact-exploratory-opinion>